



**Complexnummer: 524665**

Smallepad 5  
3811 MG Amersfoort  
Postbus 1600  
3800 BP Amersfoort  
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56  
E info@cultureelerfgoed.nl

#### Complexnaam

Complex smalspoortunnels

#### Aantal complexonderdelen

3

#### Monumentnummers van complexonderdelen

524666, 524667, 524668

#### Woonplaats

Tegelen

#### Gemeente

Venlo

#### Provincie

Limburg

#### Locatie van het hoofdobject

Bij Egypte 8, 5932 NC te Tegelen

#### Complexomschrijving

##### Inleiding

In de buurtschap Egypte, ten oosten van de oude dorpskom van Tegelen, zijn op een terrein ten noorden van de Kaldenkerkerweg in een bosrijke omgeving drie VIADUCTEN annex TUNNELS (onderdelen 1,2 en 3) gelegen, waarover en waaronder een netwerk van smalspoorlijnen en paden was aangelegd ten behoeve van de afvoer van gedolven klei uit nabijgelegen groeven naar diverse kleifabrieken. Een onverharde ACCESWEG verbindt de drie viaducten met elkaar; drie meer of minder haaks hierop georiënteerde ACCESPADEN kruisen dit tracé 2ce onderlangs. De drie viaducten annex tunnels zijn in hun huidige verschijningsvorm aangelegd tussen 1900 en 1925, naar grote waarschijnlijkheid in opdracht van de kleifabrikanten Russel-Canoy en de Gebroeders Teeuwen, die beiden bedrijf hielden aan de nabijgelegen Kaldenkerkerweg. De drie viaducten werden opgetrokken in Ambachtelijk-traditionele bouwtrant. Ze verkeren thans in slechte staat; diverse onderdelen zijn in afwijkende stijl vervangen. Het smalspoor zelf is thans geheel verdwenen; de artificiële accesweg en accespaden resteren als duidelijk zichtbare sporen in het landschap.

De eerste mechanisatie in de Tegelse grofkeramische industrie had betrekking op het grondstoffentransport. Hiervoor werd een uitgebreid net smalspoorverbindingen tussen de kleigroeven en de fabrieken aangelegd, aanvankelijk grotendeels voor gezamenlijk gebruik. Dit smalspoor is voor de ontwikkeling van de keramische industrie in de periode vanaf 1900 tot kort na de Tweede Wereldoorlog van zeer grote betekenis geweest. De grondstofvoorziening was een van de belangrijkste zaken waar de leiding van de keramische bedrijven zich mee bezighield. Bedrijven die deze noodzaak niet tijdig onderkenden of niet bij machte waren hiervoor adequate voorzieningen te treffen, werden op termijn genoodzaakt de productie te staken. Aanvankelijk vond de kleiwinning

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



grotendeels collectief plaats uit gemeentegronden, vanaf de jaren dertig van de 20ste eeuw zocht men voor de grondstoffenvoorziening naar delvingsplaatsen en kleigroeven buiten Tegelen. Het smalspoor was beschikbaar in spoorwijdten van 600, 700 en 900 mm. De tractie werd in de eerste jaren geleverd door paardenkracht. Vanaf ongeveer 1915 werd steeds vaker een locomotief ingezet.

#### Omschrijving

Het bosrijke terrein waarop de complexonderdelen zijn gelegen wordt in het noorden en westen begrensd door de weg Egypte, in het zuiden door belendende bedrijventerreinen van (voorheen) de Gebroeders Teeuwen en Russel-Canoy en in het oosten door een bosgebied waarin de voormalige kleigroeven gelegen zijn. Een nagenoeg noord-zuid georiënteerde ACCESWEG overspant de drie complexonderdelen. Over deze weg liep een eigen smalspoor van kleiwarenfabrikant Alfred Russel. Haaks op de twee meest zuidelijke VIADUCTEN (onderdelen 1 en 2) liggen twee ACCESPADEN, die aanvankelijk door diverse andere plaatselijke pannebakkers werden gebruikt als klei-afvoerpaden per kar, en die via TUNNELS de accesweg van Russel kruisen. Haaks op het meest noordelijke VIADUCT loopt een vrijwel kaarsrecht ACCESPAD waarover de Gebroeders Teeuwen een eigen smalspoortramlijn exploiteerden. Ook dit kruist via een TUNNEL de accesweg van Russel.

#### Waardering

Het complex, bestaande uit drie SMALSPoorVIADUCTEN annex TUNNELS met overspannende ACCESWEG en drie ondergelegen, kruisende ACCESPADEN, is van algemeen belang. Het complex heeft grote cultuurhistorische waarden. Het is van belang als bijzondere uitdrukking van de sociaal-economische ontwikkelingen in de Noord-Limburgse grofkeramische industrie in het begin van de twintigste eeuw, waarvan Tegelen het centrum was. Vanwege het belang dat door deze industrie aan de grondstoffenvoorziening -en daarmee aan de transportmogelijkheden- werd gehecht is het complex tevens van belang als uitdrukking van een landschappelijke ontwikkeling. Daarnaast is het complex van belang vanwege het pionierskarakter. De aanleg van een smalspoornetwerk met alle bijbehorende artefacten was een innovatieve technische ontwikkeling die de eerste mechanisatie in de grofkeramische industrie illustreert. Het complex bezit ensemblewaarden vanwege de karakteristieke stedenbouwkundige situering tussen de voormalige, nabijgelegen kleigroeven en de kleiwarenfabrieken aan de Kaldenkerkerweg, die vooral in verband met de ontwikkelingen in de grofkeramische industrie aan het einde van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw bebouwd raakte. Het complex vertegenwoordigt een grote industrieel-archeologische en typologische zeldzaamheidswaarde. Het is het enige in complexvorm bewaard gebleven voorbeeld van smalspoorviaducten/tunnels in Nederland.

---

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



## Monumentnummer\*: 524666

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	03 februari 2003
Kadaster deel/nr	82800/114

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Tegelen	Venlo	Limburg

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Tegelen	Heijtesveld

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Tegelen	B			4976

### Omschrijving\*\*

#### Inleiding

Meest zuidelijk gelegen SMALSPoorVIADUCT annex TUNNEL, onderlangs gekruist door een vrijwel haaks erop gesitueerd, onverhard ACCESPAD. Over het viaduct liep oorspronkelijk het eigen smalspoor van kleiwarenfabrikant Alfred Russel. Over het vrij rechte accespad voerden aanvankelijk diverse andere plaatselijke pannenbakkers hun klei af per kar. Het viaduct dateert in de kern uit het begin van de jaren twintig van de twintigste eeuw. Het werd gebouwd in opdracht van Alfred Russel, waarschijnlijk ter vervanging van een ouder viaductje, en opgetrokken in Ambachtelijk-traditionele bouwtrant. Het object verkeert in slechte staat. Vooral de westzijde van het viaduct is hersteld met in stijl afwijkende substituten, zoals een brugdekligger in beton en een bovenrand in natuursteen.

#### Omschrijving

Het SMALSPoorVIADUCT annex TUNNEL is opgetrokken in rode baksteen en gemetseld in kruisverband. Centraal een nagenoeg halfcirkelvormige tunnelopening. Eensteens toogboog, geaccentueerd door een bakstenen koordboog. Tunnelgewelf inwendig meervoudig versneden. Aan de oostzijde boven de boog het restant van een met bakstenen omkaderd casement waaruit de jaartalaanduiding thans is verdwenen. De bovenrand is afgewerkt met een rollaag voorzien van afgeronde einden. Aan weerszijden van de boog twee forse haakse steunberen, eveneens afgewerkt met een afgeronde rollaag.

#### Waardering

Het SMALSPoorVIADUCT annex TUNNEL met onderlangs kruisend ACCESPAD is van algemeen belang. Het object heeft grote cultuurhistorische waarden. Het is van belang als bijzondere uitdrukking van de sociaal-economische ontwikkelingen in de Noord-Limburgse grofkeramische industrie in het begin van de twintigste eeuw, waarvan Tegelen het centrum was. Vanwege het belang dat

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



door deze industrie aan de grondstoffenvoorziening -en daarmee aan de transportmogelijkheden- werd gehecht is het object tevens van belang als uitdrukking van een landschappelijke ontwikkeling. Daarnaast is het object van belang vanwege het pionierskarakter. De aanleg van een smalspoornetwerk met alle bijbehorende artefacten was een innovatieve technische ontwikkeling die de eerste mechanisatie in de grofkeramische industrie illustreert. Het object bezit tesamen met de overige smalspoorviaducten ensemblewaarden vanwege de karakteristieke stedenbouwkundige situering tussen de voormalige, nabijgelegen kleigroeven en de kleiwarenfabrieken aan de Kaldenkerkerweg, die vooral in verband met de ontwikkelingen in de grofkeramische industrie aan het einde van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw bebouwd raakte. Het object vertegenwoordigt een grote industrieel-archeologische en typologische zeldzaamheidswaarde. Het maakt onderdeel uit van het enige in complexvorm bewaard gebleven voorbeeld van smalspoorviaducten/tunnels in Nederland.

*Hoofdcategorie*

Weg- en waterbouwkundige werken

*Subcategorie*

Weg(C)

*Functie*

Spoorbaan



## Monumentnummer\*: 524667

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	03 februari 2003
Kadaster deel/nr	82801/41

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Tegelen	Venlo	Limburg

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Tegelen	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Tegelen	B			4976
Tegelen	B			4977

### Omschrijving\*\*

#### Inleiding

Middelste SMALSPoorVIADUCT annex TUNNEL, gekruist door een vrij bochtig, onderdoorlopend ACCESPAD. Over het viaduct liep oorspronkelijk het eigen smalspoor van kleiwarenfabrikant Alfred Russel. Over het vrij rechte accespad voerden aanvankelijk diverse andere plaatselijke pannenbakkers hun klei af per kar. Het viaduct dateert uit 1923. Het werd gebouwd in opdracht van Alfred Russel, waarschijnlijk ter vervanging van een ouder viaductje, en opgetrokken in Ambachtelijk-traditionele bouwtrant. Aan de westzijde bevindt zich een secundaire bovenrand in hardsteen.

#### Omschrijving

Het SMALSPoorVIADUCT annex TUNNEL is opgetrokken in donkerrode baksteen en gemetseld in kruisverband. Centraal een bijna halfronde tunnelopening. Anderhalfsteens toogboog, geaccentueerd door een bakstenen koordboog. Aan de oostzijde centraal boven de boog vier ingemetselde gele kleitegels met daarop in zwarte cijfers het jaartal "1923". Daarboven over de volle lengte een licht uitgemetselde bakstenen waterlijst. De bovenrand is afgewerkt met een rollaag voorzien van afgeronde einden.

#### Waardering

Het SMALSPoorVIADUCT annex TUNNEL met onderlangs kruisend ACCESPAD is van algemeen belang. Het object heeft grote cultuurhistorische waarden. Het is van belang als bijzondere uitdrukking van de sociaal-economische ontwikkelingen in de Noord-Limburgse grofkeramische industrie in het begin van de twintigste eeuw, waarvan Tegelen het centrum was. Vanwege het belang dat door deze industrie aan de grondstoffenvoorziening -en daarmee aan de transportmogelijkheden- werd gehecht is het object tevens

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



van belang als uitdrukking van een landschappelijke ontwikkeling. Daarnaast is het object van belang vanwege het pionierskarakter. De aanleg van een smalspoornetwerk met alle bijbehorende artefacten was een innovatieve technische ontwikkeling die de eerste mechanisatie in de grofkeramische industrie illustreert. Het object bezit tesamen met de overige smalspoorviaducten ensemblewaarden vanwege de karakteristieke stedenbouwkundige situering tussen de voormalige, nabijgelegen kleigroeven en de kleiwarenfabrieken aan de Kaldenkerkerweg, die vooral in verband met de ontwikkelingen in de grofkeramische industrie aan het einde van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw bebouwd raakte. Het object vertegenwoordigt een grote industrieel-archeologische en typologische zeldzaamheidswaarde. Het maakt onderdeel uit van het enige in complexvorm bewaard gebleven voorbeeld van smalspoorviaducten/tunnels in Nederland.

*Hoofdcategorie*

Weg- en waterbouwkundige werken

*Subcategorie*

Weg(C)

*Functie*

Spoorbaan



## Monumentnummer\*: 524668

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	03 februari 2003
Kadaster deel/nr	82801/34

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Tegelen	Venlo	Limburg

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Tegelen	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Tegelen	B			544
Tegelen	B			4978

### Omschrijving\*\*

#### Inleiding

Meest noordelijke SMALSPoorVIADUCT annex TUNNEL, onderlangs gekruist door een vrijwel kaarsrecht ACCESPAD, dat nagenoeg bij de weg Egypte uitkomt. Over het viaduct liep oorspronkelijk het eigen smalspoor van kleiwarenfabrikant Alfred Russel. Over het accespad liep een eigen smalspoortramlijn van de kleiwarenfabrikant Gebroeders Teeuwen, die via het tunneltje het spoor van Russel kruiste. Het object dateert uit het begin van de twintigste eeuw. Het werd waarschijnlijk gebouwd in opdracht van de Gebroeders Teeuwen, mogelijk in samenspraak met Russel, en opgetrokken in Ambachtelijk-traditionele bouwtrant.

#### Omschrijving

Het SMALSPoorVIADUCT annex TUNNEL is opgetrokken in donkere baksteen en gemetseld in kruisverband. Centraal een verhoogde halfcirkelvormige tunnelopening. Toogboog van twee rollagen dik. De bovenranden zijn eveneens afgewerkt met rollagen. Plint van het tunnelgewelf gecementeerd. Diepgelegen, onderlangslappend ACCESPAD. Over het pad was indertijd eveneens een smalspoorlijn aangelegd. Aan weerszijden van het pad een vrij steil, kunstmatig afgegraven aarden talud.

#### Waardering

Het SMALSPoorVIADUCT annex TUNNEL met onderlangs kruisend ACCESPAD is van algemeen belang. Het object heeft grote cultuurhistorische waarden. Het is van belang als bijzondere uitdrukking van de sociaal-economische ontwikkelingen in de Noord-Limburgse grofkeramische industrie in het begin van de twintigste eeuw, waarvan Tegelen het centrum was. Vanwege het belang dat door deze industrie aan de grondstoffenvoorziening -en daarmee aan de transportmogelijkheden- werd gehecht is het object tevens

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



van belang als uitdrukking van een landschappelijke ontwikkeling. Daarnaast is het object van belang vanwege het pionierskarakter. De aanleg van een smalspoornetwerk met alle bijbehorende artefacten was een innovatieve technische ontwikkeling die de eerste mechanisatie in de grofkeramische industrie illustreert. Het object bezit tesamen met de overige smalspoorviaducten ensemblewaarden vanwege de karakteristieke stedenbouwkundige situering tussen de voormalige, nabijgelegen kleigroeven en de kleiwarenfabrieken aan de Kaldenkerkerweg, die vooral in verband met de ontwikkelingen in de grofkeramische industrie aan het einde van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw bebouwd raakte. Het object vertegenwoordigt een grote industrieel-archeologische en typologische zeldzaamheidswaarde. Het maakt onderdeel uit van het enige in complexvorm bewaard gebleven voorbeeld van smalspoorviaducten/tunnels in Nederland.

*Hoofdcategorie*

Weg- en waterbouwkundige werken

*Subcategorie*

Weg(C)

*Functie*

Spoorbaan